

Mangfold som verdinorm

av Jacob Thomas Staib, jurist og nestleder

Etableringen av Etisk råd for forsvarssektoren er et tiltak Forsvarsdepartementet (FD) har besluttet for å styrke satsingen på holdninger, etikk og ledelse (HEL) i hele forsvarssektoren. FD har også etablert et verdigrunnlag for forsvarssektoren. Verken HEL eller verdigrunnlaget har noen mening om det ikke følges opp. Etisk råd skal bidra til at forsvarssektoren etterlever verdigrunnlaget og styrker sin måloppnåelse i handlingsplanene for HEL.

Forsvarssektoren er avhengig av folkets tillit. Hvordan skapes tillit til forsvarssektoren? To viktige suksessfaktorer kan uten videre slås fast. Sektoren må kunne levere når den settes på prøve. Dette ble lett synlig etter de grufulle hendelsene den 22. juli 2011. Når beredskapen settes på prøve, forventes det at samfunnet kan respondere på en forsvarlig måte.

Det er imidlertid også forventet at forsvarssektoren skal gjenspeile norske verdier. Dette kravet kan fremstå som noe mer diffust. Hva er norske verdier og hvordan blir de bestemt? I mandatet til Etisk råd sies det at «rådet kan vurdere det normative grunnlaget for forsvarssektoren, samt forståelsen og følgende av dette».

Et slikt verdispørsmål er hvordan forsvarssektoren skal ivareta samfunnets krav til mangfold, og hvordan man klarer å gjenspeile denne delen av Regjeringens integreringspolitikk i forsvarssektoren. Verdigrunnlaget tilstreber å gi en sammenfatning av hvordan mangfold skal forstås i lys av «samfunnets verdier»:

Samfunnets verdier er i stadig utvikling. Verdier skapes og gjenskapes kontinuerlig. I dagens samfunn er bredden større enn tidligere. Likevel kan noen verdier trekkes frem som sentrale i verdiplattformen for det moderne norske samfunnet. Dette i kombinasjon med åpenhet for endring og respekt for mangfold. Et nytt og mangfoldig Norge innebærer på noen områder et utvidet verdibilde.

Når det her pekes på «et nytt og mangfoldig Norge», pekes det på at våre verdier må være i takt med tiden. Dermed må også kravene til et mangfoldig Norge være i takt med tiden. I realiteten er dette en kontinuerlig utvikling som må fanges opp.

Utviklingen av mangfoldet i Norges forsvar har vært en kontinuerlig prosess helt siden Norge fikk sin egen grunnlov. Verneplikt og stemmerett var forbeholdt menn, og jøder, jesuitter og munkeordener hadde ikke adgang til riket. I dag har samfunnet inntatt en langt mer åpen holdning og viser i praksis mye større respekt for mangfold.

Kravet om mangfold skal gjenspeiles i forsvarssektoren. Det innebærer også krav om respekt for de spesielle behov som oppstår som følge av økt mangfold. Samtidig skal forsvarssektorens krav til effektivitet ivaretas.

Ved nærmere ettertanke viser det seg imidlertid ofte at økt mangfold også bidrar til økt effektivitet når forsvaret gjennomfører operasjoner. En mangfoldig forsvarssektor kan bidra til bedre forståelse for det samfunn og den kultur vi finner i dagens

utenlandsoperasjoner. Det behøver derfor ikke å være motstrid mellom forsvarssektorens krav til effektivitet og en god forvaltning av de verdier som bringer tillit til sektoren.